

voorwoord

Dit themanummer van *Moer* heeft als onderwerp geletterdheid. Dat de problematiek die in verband hiermee wordt aangesneden, zeer uitgebreid is, heeft te maken met een aantal factoren, die van invloed zijn op ons taalonderwijs. Traditioneel bestond dat vooral uit leren lezen en schrijven, waarbij het omgaan met boeken een dominante plaats innam. Die situatie is aan het veranderen. Door de koppeling van de mogelijkheden die moderne media en informatietechnologie bieden, kunnen kinderen, zo lijkt het wel, geletterd worden zonder boeken. Deze paradox wordt nog versterkt door het gegeven dat Nederland in twintig jaar tijd tot een multiculturele samenleving geworden is. In de cultuurpraktijken van etnische minderheden ervaren wij aan den lijve de beperkingen en tegenstrijdigheden die in ons begrip van 'geletterdheid' zitten. Tot slot is het effect van schoolse alfabetisering onder 'autochtone Nederlanders' de laatste jaren ook ter discussie komen te staan, toen bleek dat zovelen op latere leeftijd niet in staat waren tot lezen en schrijven.

In het begrip geletterdheid pogen wij zo een aantal kwesties in het taalonderwijs met elkaar in verband te brengen. Wij hebben daarbij niet de pretentie gehad concreet lesmateriaal te leveren, maar zijn wel van mening dat de gekozen invalshoek perspectieven biedt voor de ontwikkeling van moedertaalonderwijs. Niet in de laatste plaats omdat reflectie op dit thema

ook stof voor lessen kan vormen.

Met de voorbereiding van dit nummer zijn we in het voorjaar van 1986 begonnen. In juni vond een bijeenkomst plaats waarin een eerste verkenning plaatsvond van het onderwerp. Daaraan namen deel: Resy Delnoy, Jan Lips, Jan Sturm, Marjan Werts en ondergetekenden. Een concept van het eerste artikel werd in de zomer rondgestuurd, op basis waarvan we een aantal commentaren en suggesties kregen. Voor de meeste auteurs die we hierop aanzochten is in december een bijeenkomst georganiseerd waarin de deelgebieden rond dit thema werden uitgediept en de schrijvers elkaar een eerste versie van hun stuk konden presenteren. Op deze wijze wilden wij inhoudelijk de artikelen op elkaar afstemmen.

'Geletterdheid' opent met een verkenning van het thema, waarin geprobeerd wordt aan te tonen hoe veelzijdig het begrip kan zijn. 'Boekenhaat' is de titel van het tweede stuk, waarin een antwoord wordt gezocht op de vraag waarom wij kinderen toch willen laten lezen. Wim Westerman gaat in een volgend artikel op zoek naar vormen van geletterdheid in andere culturen, waarbij vaak een ander begrip van 'taal' in het geding is. Jan Sturm bespreekt, uitgaande van zijn eigen ervaringen, methoden van onderzoek die leiden tot beter leesonderwijs. In 'Nieuwe geletterdheid: hoe bedoelt u?' plaatst Emile Nielsen enige kanttekeningen bij het belang dat velen momenteel hechten aan het leren met behulp van computers. Fie van Dijk beziet het belang van geletterdheid vanuit de positie van hen die nog niet gealfabetiseerd zijn. Het nummer besluit met een overzicht van literatuur om verder te lezen en een uitgebreide bibliografie.

Iedereen die aan de totstandkoming van dit nummer heeft bijgedragen, wordt bedankt. Wij hopen dat dit themanummer duidelijk maakt, dat de problemen rond geletterdheid weliswaar zeer complex zijn, maar niettemin van wezenlijk belang voor een beter begrip van taalonderwijs.

*Michael Elias
Addie Gerritsen
Jolanda Haak
(kernredactie)*